

Yttrande från Regionkommittén – ”Strategiska riktlinjer för en hållbar utveckling av vattenbruket i EU”

(2014/C 114/08)

I. POLITISKA REKOMMENDATIONER

REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

1. Regionkommittén välkomnar kommissionens meddelande om ”Strategiska riktlinjer för en hållbar utveckling av vattenbruket i EU” och betonar att vattenbruksproduktionen bör betraktas som en strategisk sektor (liksom de andra primära produktionssektorerna) för att möta de framtida utmaningarna som rör livsmedel, naturresurser och regioner.
2. Kommittén framhåller betydelsen av Blå tillväxt och att en EU-strategi för hållbar utveckling av vattenbruket är absolut nödvändig i syfte att uppnå målen för sysselsättning och ökad produktivitet inom sektorn, i linje med Europa 2020-strategin för ekonomisk återhämtning i EU.
3. Ett viktigt mål för riktlinjerna bör vara att minska olagligt, orapporterat och oreglerat fiske genom ett tillvägagångssätt som bygger på flernivåsstyre.
4. Kommittén påminner om att den i flera tidigare yttranden har stött vattenbruket och begärt att det erkänns som ett eget politikområde som får tillräcklig finansiering och främjas i syfte att bli ett starkt alternativ till det traditionella fisket. Därför bör kommittén erkännas som en viktig partner när det gäller att främja denna politik.
5. Kommittén betonar att 47 % av all fisk avsedd som livsmedel enligt FAO:s uppskattning i dag kommer från vattenbruk, och beklagar att EU:s vattenbruksproduktion endast står för 2,3 % av den globala volymen och 4 % av det globala värdet ⁽¹⁾.
6. Kommittén är djupt bekymrad över det faktum att Europa, som tidigare var ledande inom produktionen av odlad fisk, nu måste importera mer än 60 % av sina vattenbruksprodukter trots att dessa livsmedel utan problem skulle kunna produceras inom EU, vilket skulle skapa arbetstillfällen för medborgarna samtidigt som man skulle efterleva högsta möjliga kvalitetskrav.
7. ReK framhåller behovet av att frigöra vattenbrukets potential och omvandla denna stagnerade sektor till en blomstrande ekonomi.
8. Kommittén välkomnar erkännandet av behovet av att minska klyftan mellan den mängd fisk och skaldjur som konsumeras i EU och fiskesektorns totala fångstvolym och erkännandet av att vattenbrukssektorn bör bidra till att nå detta mål.
9. ReK betonar att hållbar utveckling på europeisk nivå har blivit en obestridlig förutsättning för varje form av socioekonomisk tillväxt, och att de politiska åtagandena och resurserna inom varje sektor ska inriktas därefter.
10. Kommittén anser att hållbar utveckling av vattenbruket har en strategisk betydelse, med hänsyn till alla regioners och lokalsamhällens (kustsamhällen eller inte) direkta intresse i frågan och det ömsesidiga beroendet mellan miljöpolitik, vattenkvalitet (hav och inre vattendrag) och ekonomiska resultat i sektorn.
11. ReK påminner om att den europeiska vattenbrukssektorn inte är en enhetlig sektor, utan snarare kännetecknas av många olika uppfödningstekniker, bland annat slutna och öppna kretsloppssystem som kan vara extensiva eller intensiva, ske på land, i sjöar, dammar, vikar eller bassänger, nära kusten eller på öppet hav. Den omfattar odling av sötvattens- och saltvattensfisk och skaldjur, och sträcker sig från de kalla vattnen i Skandinavien till de varmare haven i Sydeuropa. Men oavsett skillnaderna måste det europeiska vattenbruket stödjas för att bli en konkurrenskraftig och värdefull ekonomisk sektor samt en källa till lokal sysselsättning, know-how och stolthet.

⁽¹⁾ Facts and Figures on the Common Fisheries Policy 2012.

12. Det behövs en informationskampanj med fokus på denna rikedom och mångfald. Kommittén föreslår större insyn i t.ex. märkningen av vattenbruksprodukter, som gör det möjligt att skilja mellan produkter som härrör från intensiv odling och sådana som härrör från odlingar som är bättre anpassade till de naturliga förutsättningarna (t.ex. bassänger i havet).
13. Kommittén anser att EU bör ta på sig en ledande roll i utvecklingen av ekologiska och hållbara fiskodlingsmetoder och på så sätt öppna vägen för en "blå revolution" genom användning av innovativ teknik och innovativa system för produktion, matning, kläckning av ägg och upptagning av fisk som utvecklats inom EU.
14. Kommittén delar oron över att EU:s vattenbruksproduktion har stagnerat och fortfarande inte i tillräcklig grad utnyttjar den konkurrensfördel som utgörs av de europeiska fiskprodukternas höga kvalitet och hygien- och livsmedelssäkerhet.
15. ReK rekommenderar att EU upprätthåller den höga nivån på kontrollerna för importerade vattenbruksprodukter, som ofta är råvaror som vidareförädlas i europeiska företag, samt sörjer för en standardiserad ram för hälso-, hygien-, arbets- och miljövillkor för både importerade produkter och produkter som produceras i EU.
16. Kommittén riktar uppmärksamheten på de positiva ekonomiska och sociala konsekvenser som kan bli följden av en ihållande tillväxt inom vattenbrukssektorn (och relaterade produktionssektorer), med hänsyn till möjligheten att svara på den ökande inre efterfrågan som i dag täcks av importerade produkter och att få sysselsättningen i Europeiska unionen att växa.
17. ReK välkomnar kommissionens ansträngningar att inleda en frivillig samarbetsprocess genom vilken medlemsstaterna kan medverka i utarbetandet av fleråriga nationella strategiska planer. Kommittén anser dock att de indikatorer som utarbetas för att mäta framstegen inte får leda till ett stort byråkratiskt merarbete för företag och lokala myndigheter.
18. Kommittén beklagar att det inte hänvisas till den roll som lokala och regionala myndigheter kan spela för att främja en hållbar utveckling av vattenbruket, t.ex. genom att höja medvetenheten om vattenbruksprodukter genom informationsprogram i skolor och främja konsumtionen av lokala och säsongsbetonade produkter (kort försörjningskedja).
19. ReK rekommenderar att den föreslagna rådgivande nämnden för vattenbruk i högre grad utnyttjar bidraget från regioner, som i vissa medlemsstater har behörighet på området för ekonomisk utveckling.
20. ReK håller med om att det för en hållbar utveckling av vattenbruket är viktigt att respektera EU:s lagstiftning om miljö, folkhälsa, konsumentskydd och miljömässig hållbarhet, som bör utgöra grunden för utformningen av konsekventa gemensamma mål i de fleråriga nationella strategiska planerna.
21. Kommittén stöder också kravet på att så mycket som möjligt främja genomförandet av EU:s miljölagstiftning utan att orsaka onödiga bördor för aktörerna i försörjningskedjan. I detta sammanhang kan producenternas och de lokala och regionala myndigheternas kunnande vara avgörande i den rådgivande nämnden för vattenbruk.
22. Kommittén betonar hur viktiga samråden med berörda parter har varit, och hoppas att dessa samråd kan upprepas före slutet av 2017, i samband med den planerade halvtidsöversynen av de nationella planerna.
23. Kommittén håller med om de viktigaste utmaningar och därtill hörande riktlinjer som kommissionen har fastställt, och som fokuserar på behovet av att a) minska den administrativa bördan, b) underlätta tillgången till mark och vatten, c) stärka sektorns konkurrenskraft och d) bidra till att säkerställa lika villkor genom att utnyttja det europeiska vattenbrukets konkurrensfördelar.
24. Över 90 % av vattenbruksaktiviteterna utförs av små och medelstora företag, vars totala lönsamhet och hållbara utveckling är beroende av öppenhet, administrativ effektivitet och förutsägbarhet. Utan tydliga regler kan de ekonomiska aktörerna inte fatta informerade beslut för att investera i och expandera sina företag, och på så sätt skapa arbetstillfällen och öka produktionen.

Förenkling av de administrativa förfarandena

25. Kommittén beklagar att de hinder för inrättandet av nya vattenbruksföretag som identifierades redan i meddelandet från 2002 och det relaterade yttrandet från Regionkommittén inte bara fortfarande finns kvar, utan faktiskt ännu mer begränsar tillgången till sådan kommersiell verksamhet. Den nedslående period på 2–3 år som det i genomsnitt tar att upprätta ett nytt vattenbruksföretag (jämfört med bara 6 månader i Norge, ledande europeisk producent inom detta område) avskräcker många potentiella entreprenörer och sätter hela EU i ett underläge i förhållande till de internationella konkurrenterna. Lagstiftning som kan minska den genomsnittliga behandlingstiden och skillnaderna mellan de olika medlemsstaterna förefaller alltmer nödvändig.

26. ReK uppmanar kommissionen att eftersträva ett maximalt hållbart resultat i sina strategiska riktlinjer.

27. ReK håller med om att kommissionen bör samarbeta med de behöriga myndigheterna för att på grundval av uppgifter som samlats in av medlemsstaterna fastställa bästa praxis och identifiera de punkter där det finns utrymme för förbättringar när det gäller administrativ effektivitet. Denna analys bör också tillämpas på förfarandena för utbetalning av EU-stöd till vattenbruksföretag.

28. Kommittén påpekar att utfärdandet av tillstånd till fiskodlingar och stöd till små och medelstora vattenbruksföretag som är verksamma i lokalområdet ofta hör till de lokala och regionala myndigheternas behörighet i Europa. Med hänsyn till att de lokala och regionala myndigheterna ständigt står inför stränga miljölagar och tryck från miljöorganisationer och turistbranschen och dessutom måste tampas med den ekonomiska nedgången i det traditionella fisket och en stigande arbetslöshet, skulle de dra stor nytta av tydliga riktlinjer för en hållbar utveckling av det europeiska vattenbruket.

29. Kommittén betonar att även när det gäller främjandet av god förvaltningssed kan lokala och regionala myndigheter ge ett viktigt bidrag, t.ex. genom att tillhandahålla information som medlemsstaterna är skyldiga att samla in före utgången av 2013.

Garanterad hållbar utveckling och tillväxt av vattenbruket genom samordnad fysisk planering

30. Vattenbruket verkar vara mer sårbart än fiske för föroreningar, och därför är det viktigt att uppmuntra medlemsstaterna att upprätta "riskkartor" och "konsekvenskartor" för inlandsområden, territorialhav och kustområden. Dessa kartor kan sändas till Europeiska sjösäkerhetsbyrån och bör innehålla information om infrastruktur och funktioner som kan påverka vattenkvaliteten, genomförda riskreducerande åtgärder, övervakningskampanjer, nya stora projekt osv.

31. Kommittén anser att vattenbrukssektorn skulle ha fördel av samordnad fysisk planering, vilket också är viktigt i den maritima sektorn för att minska konflikter mellan överlappande funktioner, öka dessa funktioners hållbarhet, minska osäkerheten, främja investeringar och påskynda utvecklingen av vattenbruksföretag.

32. ReK rekommenderar att man maximalt utnyttjar möjligheten att involvera kustaktionsgrupperna i den fysiska planeringen. Via dessa grupper är det nämligen möjligt att involvera lokalområdet i programplaneringen och förvaltningen av resurser, eftersom grupperna fungerar som språkrör för ett stort antal lokala och regionala aktörer.

33. Kommittén betonar vikten av samverkan mellan vattenbruk och fiske. En synergisk utveckling av dem har positiva effekter på företag samt kust- och ösamhällen, eftersom arbetskraft som frigörs från fisket kan utnyttjas i den växande vattenbrukssektorn. Dessutom kan samverkan mellan vattenbruk och förädlings- och handelsverksamhet, om utvecklingen även här är synergisk, skapa mervärde för vattenbruksprodukter.

34. ReK uppmanar kommissionen att be medlemsstaterna att i sina fleråriga nationella strategiska planer redogöra närmare för konsekvenserna för vattenbruksföretag i kustområden, kriterierna för att mildra konsekvenserna samt de kompensationsåtgärder som företagen kan dra nytta av.

35. Kommittén instämmer i att fastställandet av de bäst lämpade områdena för sötvattensbruk kan vara viktigt, och hoppas att det bland de exempel på god praxis som ska samlas in av medlemsstaterna kommer att finnas några som fokuserar på sötvattensbruk.

36. Kommittén håller med om att det är möjligt att minska den administrativa bördan för företagare om man i samband med den fysiska planeringen utvärderar den miljöpåverkan som vattenbruket orsakar.

37. Kommittén önskar att man i de strategiska riktlinjerna ska hänvisa till den betydelse som utnyttjande av brackvattensmiljöer (vikar och laguner) kan ha i anslutning till den samordnade fysiska planeringen i kustområden, eftersom de på ett betydande sätt kan bidra till den sociala och ekonomiska uthålligheten i krisperioder samt till att öka EU:s vattenbruksproduktion.

Stärkt konkurrenskraft för EU:s vattenbruk

38. Kommittén instämmer i bedömningen av de positiva effekterna för vattenbruksföretagen av en förbättrad marknadsordning och en bättre strukturering av vattenbrukets producentorganisationer.

39. ReK uppmanar kommissionen att fortsätta de direkta samråden med producentorganisationer verksamma inom vattenbrukssektorn som syftar till att identifiera de största hinder för utvecklingen som organisationerna stöter på och eventuella lösningar som har hittats.

40. Kommittén ser de produktions- och marknadsföringsplaner som producentorganisationerna utarbetar som verktyg som man kan välja att använda för att förbättra vattenbruksföretagens konkurrenskraft (tillsammans med sektorsavtal, branschavtal och varumärkespolitik) och för att effektivt möta konsumenternas växande förväntningar på kvalitet och diversitet när det gäller livsmedel.

41. Kommittén betonar den roll som lokala och regionala myndigheter och deras organ (inom forskning och testning) kan spela både för att främja marknadsorienterad forskning, innovation och kunskapsöverföring och för att bistå medlemsstaterna i syfte att främja och skapa synergieffekter mellan olika nationella forskningsprogram.

42. ReK uppmanar kommissionen att bibehålla ett starkt fokus på det mycket allvarliga problem som fiskätande fåglar och andra fiskätande djurarter (t.ex. utter) utgör för extensivt vattenbruk och biologisk mångfald, och att utvärdera effektiviteten av de undantagsbestämmelser som medlemsstaterna kan ha antagit vid genomförandet av fågeldirektivet och habitatdirektivet. Dessutom bör det omedelbart undersökas om det stränga skyddet av fiskätande "problematiske djurarter" i vissa regioner över huvud taget fortfarande är förenligt med EU-rätten, så att man på grundval av ändrade klassificeringar enkelt kan motivera nödvändiga undantag i medlemsstaterna.

43. ReK anser att det är mycket ändamålsenligt att medlemsstaterna och de lokala och regionala myndigheterna stöder och utvecklar utbildnings- och yrkesutbildningsprogram som är anpassade till vattenbruksmarknadens behov, och att de bör uppmanas att lämna information om det aktuella utbudet och de utvecklingslinjer som tillämpats.

44. Kommittén anser att kommissionen skulle kunna stödja överföring av kunskap, bästa praxis och innovationer både genom att inrätta det planerade europeiska marknadsobservatoriet och genom att uppmuntra medlemsstaterna att utforma framtida operativa program på ett sätt som säkerställer ett mer omfattande stöd till vattenbruksföretag (särskilt kollektiva sådana) som genomför projekt för överföring av kunskap och innovation.

Skapa lika villkor för EU:s aktörer genom att utnyttja konkurrensfördelar

45. Regionkommittén erkänner att det är nödvändigt att konsumenterna får noggrann information om kvaliteten på alla vattenbruksprodukter, både europeiska och andra, eftersom korrekt information kommer att stärka sektorns konkurrenskraft.

46. Kommittén anser att när det gäller märkning och frivilliga certifieringssystem bör de nationella fleråriga strategiska planerna tillhandahålla en uppdaterad ram, innehålla en samlad bedömning av situationen och främja enhetlighet på EU-nivå.

47. Kommittén hoppas att de strategiska riktlinjerna för en hållbar utveckling av vattenbruket i EU betonar den roll som producentorganisationerna och kustaktionsgrupperna kan spela i samband med den övergripande marknadsföringen av vattenbruksprodukter och de områden där dessa produkter framställs. Regionerna kan konkret bidra till dessa mål.

48. ReK anser att när det gäller produkters spårbarhet och korta livsmedelskedjor bör medlemsstaterna och regionerna utvärdera de positiva erfarenheterna från jordbrukssektorn och uppmuntra deras tillämpning i vattenbruksföretag i syfte att öka företagets konkurrenskraft.

49. Kommittén anser att de lokala fiskeförvaltningsplanerna också bör utvärderas utifrån de synergieffekter som kan uppnås med vattenbrukssektorn, med tanke på att de behandlar frågor som uppväxtområden, säsongsvariationer i produktionen, marknadsutbud, den arbetskraft som lämnar fiskerinäringen osv.

50. Kommittén understryker hur viktigt det är att ägna största möjliga uppmärksamhet åt att den ständigt ökande efterfrågan på ekologiska produkter kan bidra till tillväxten inom sektorn.

51. ReK stöder fördelningen av målen mellan medlemsstaterna, kommissionen och den rådgivande nämnden för vattenbruket. Till medlemsstaternas mål skulle man även kunna tillägga att de borde utnyttja lokala offentlig-privata partnerskap på ett bättre sätt, inom vilka kustaktionsgrupper kan inrättas, eftersom dessa enheter kan bidra till en hållbar utveckling av vattenbruket.

Nya styrelseformer för att stödja EU:s vattenbruk

52. Kommittén välkomnar att kommissionen tagit hänsyn till ReK:s rekommendation (i yttrande CdR20/2003) att upprätta en rådgivande nämnd för vattenbruket med uppgift att tillhandahålla objektiv information till beslutsfattare. Slutligen påminner kommittén om att den "erbjuder sig att tjänstgöra som informationsforum och garant för att säkra att allmänheten involveras i och informeras om frågor som rör vattenbruket och på så sätt [...] bidra till en bättre förvaltning av sektorn" ⁽²⁾.

Bryssel den 29 november 2013

*Regionkommitténs
ordförande*

Ramon Luis VALCÁRCEL SISO

⁽²⁾ EUT C 141, 29.5.2010, s. 37-44.